

५.५ सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान

सर्भिलेन्स एक निरन्तर प्रकृया हो । जहाँ तथ्याङ्क संकलन, विश्लेषण, प्रकाशन गर्ने गरिन्छ । आवश्यकताको आधारमा जो कोहीले यसको उपयोग गर्न सक्दछन । रोग सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान शाखाको गठन सन् २०१३ मा भएको हो । यसको पुनर्गठन सन् २०१८ मा संघीय संरचना बमोजिम स्वास्थ्य शाखाबाट गरिएको हो । सर्भिलेन्स २ वटा अवस्थामा गर्न सकिन्छ, आकस्मिक सर्भिलेन्स र निगरानीले मुख्य तय कार्यक्रमको अनुगमन बैठक र प्राथमिक उद्देश्य र रोग नियन्त्रण तथा निवारणमा केन्द्रित रहेको हुन्छ । यो शाखाले मुख्य गरि २ वटा कृयाकलाप रोगको निगरानीमा इवार्स र खानेपानीमा कार्यान्वयन गर्दै आएको छ । संघीय स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयले रोगको निगरानी र अनुसन्धान सम्बन्धित राष्ट्रिय एन तथा नियमावलीको आधारमा रहेर मापदण्ड निर्देशिका जारी गरेको छ । निगरानी तथा अनुसन्धानका कृयाकलापले राष्ट्रिय स्तरमा रोग नियन्त्रण सम्बन्धी आपतकालीन व्यवस्थापन गरेको हुन्छ । निगरानी तथा अनुसन्धानले अनुगमन, मुल्याङ्कन र पृष्ठपोषणमा महत्वपूर्ण भुमिका खेलेको हुन्छ ।

Early Warning and Reporting System (EWARS)

Early Warning and Reporting System (EWARS) अस्पतालमा आधारित सरुवा तथा संक्रामक, किटजन्य तथा प्रकोपजन्य रोगहरूको सर्भिलेन्स प्रणाली हो जसले तत्काल र साप्ताहिक रूपमा निरन्तर प्रतिवेदन (शुन्य प्रतिवेदन) गर्दछ । जसले मुख्य छ वटा रोगहरूलाई प्राथमिकिकरण गरी कुनै पनि रोगहरूको प्रकोपको बारेमा पूर्व चेतावनी दिन्छ र फैलनबाट सक्दछ । यसको मुख्य कार्य महामारीको जोखिम, किटजन्य, पानीजन्य, खानाजन्य रोगहरूको समयमै प्रतिवेदन गरि रोगहरूको प्रकोप हुनबाट जोगाउँदछ । यसको स्थापना सन् १९९७ मा ८ वटा सेन्टीनेल साइट शुरु भएको हाल सम्म ११८ वटा रहेका छन गण्डकी प्रदेशमा १४ वटा इवार्स सेन्टीनेल साइट (सरकारी ११ वटा र निजी तर्फ ३ वटा) रहेका छन ।

- महामारीजन्य रोगहरूको बारेमा द्रुत जानकारी उपलब्ध हुने तथा संक्रामक रोगहरूको तथ्याङ्क अभिलेख व्यवस्थापन र शीघ्र प्रतिवेदनको सुनिश्चितता गर्नु ।
- सेन्टिनेल सर्भिलेन्स नेटवर्कमा आवद्ध अस्पतालहरूको नियमित प्रतिवेदन प्रणालीबाट महामारीजन्य रोगहरूको अवस्थाको अनुगमन तथा विश्लेषणद्वारा जनस्वास्थ्य योजना निर्माण र अनुसन्धानमा सहयोग पुग्नु ।
- महामारीजन्य रोग फैलन सक्ने खतरापूर्ण अवस्थाको सूचक अग्रिम रूपमा जानकारी प्राप्त हुनु ।

- संक्रामक रोगहरूको विस्तृत र कम्प्युटरकृत तथ्याङ्कीय सुचना प्रणालीको विकास गर्नु। जस्ता उद्देश्यका साथ यो प्रणालीको विकास भएको हो। संघीय सरकार तथा प्रदेश सरकारले यस कार्यक्रमलाई निरन्तर र गुणस्तरीय प्रतिवेदन गर्नका लागि EWARS Sentinel Sites मा कार्यरत चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूलाई अभिमुखीकरण तथा साईटहरूमा संचालन अनिवार्य गरेको छ । अनुसन्धान तथा सर्भिलेन्स कार्यका लागि EWARS कार्यक्रम अति नै महत्वपूर्ण मानिएको छ

EWARS प्रणालीमा समावेश मुख्य रोगहरु

- Vector Borne Diseases

- मलेरिया
- कालाजार
- डेन्गु फिबर

- Epidemic Potential Diseases/Syndromes
- Acute gastroenteritis (AGE)
- हैजा (Cholera)
- Severe Acute Respiratory Infection (SARI)

यसका साथै ILI, Scrub typhus, Leptospirosis, Enteric Fever etc. को पनि EWARS मा प्रतिवेदन गर्नुपर्दछ।

तालिका नं. १ बिगत दुई वर्षको EWARS मा प्रविष्टी भएको तथ्याङ्कीय झलक

Disease	Number of Dengue case		Number of Kalaazar case		Number of Scrub Typhus case		AGE case		Number of SARI case	
	Jul 2021 to Jun 2022	Jul 2022 to Jun 2023	Jul 2021 to Jun 2022	Jul 2022 to Jun 2023	Jul 2021 to Jun 2022	Jul 2022 to Jun 2023	Jul 2021 to Jun 2022	Jul 2022 to Jun 2023	Jul 2021 to Jun 2022	Jul 2022 to Jun 2023
Sentinal Sites										
DAMAULI DISTRICT HOSPITAL_ TANAHU		257			2	1	3	84		3
DHAULAGIRI HOSPITAL_ BAGLUNG		137				11	24	29	35	33
DISTRICT HOSPITAL_ GORKHA	2	67			3	18	69	112		
DISTRICT HOSPITAL_ MANANG		7					16	29	1	
DISTRICT HOSPITAL_ PARBAT		146				1		16		20
DISTRICT HOSPITAL_ SYANGJA		63				7	5	41		16
DISTRICT HOSPITAL_ MUSTANG		6					7	54	1	10
DISTRICT HOSPITAL_ MYAGDI	50	107			25	30	7	20	5	1
GANDAKI MEDICAL COLLEGE_ POKHARA, Kaski	2	101		1	27	9	14	40	7	9
LAMJUNG COMMUNITY HOSPITAL_ LAMJUNG	5	95	1			17	198	105	4	
MADHYABINDU DISTRICT HOSPITAL_	11	97			13	19	71	67	32	3
MANIPAL TEACHING HOSPITAL_ KASKI	5	90			7	7	106	179	1	43
POKHARA ACADEMY OF HEALTH SCIENCES_ KASKI		106				11		133		370

कार्यक्रमका समस्याहरू

- मेडिकल रेकर्डको दरबन्दी सबै अस्पतालहरूमा नहुनु।
- सबै मुख्य अस्पतालहरू सेन्टिनल साइटको रूपमा बिस्तार नहुनु ।
- समयमै रिपोर्टिङ नगरिनु।
- स्वास्थ्य कार्यालयहरूलाई EWARS को पहुँच नहुनु।

समस्या समाधानका उपायहरू

- सबै अस्पतालहरूमा मेडिकल रेकर्डको दरबन्दी श्रृजना गर्नु
- EWARS को दायरा बढाउनका लागि सबै मुख्य अस्पतालहरूलाई सेन्टिनल साइटको रूपमा बिस्तार गर्नुपर्ने।
- सेवालाई कार्यसम्पादन संग जोडि प्रतिवेदन प्रणालीलाई सामयिक बनाउने।
- जिल्ला भित्रको प्रतिवेदनको निगरानीको लागि स्वास्थ्य कार्यालयलाई EWARS को पहुँच बढाउने।